

קובץ
הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה ובחסידות

חגה"ס
גליון ג (קנג)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראַי עוועניו • ברוקלין, ניו יארק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושלש לבריאה

שמונים שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א

ח ו כ ן ה ע נ י נ י ם

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

ד שירה בקרבן .....
ד עניית אמן להוציא יד"ח .....
ה רצון, ובעל הרצון .....
ו קיום, ויסוד התורה .....

ח ס י ד ו ת

ד כדוע אין חודש אלול ועשי"ת יו"ט .....

ש י ח ו ת

ז ביאור החילוק בין בבלי לירושלמי בג' חלוקי כפרה .....
ט שב' שמות לדבר, הוא כא' .....
י ב' פרשיות מחוברות שנחשבות לאחת .....

ש ו נ ו ת

יא הערות בסידור שער הלולב .....
יא טעם המנהג לאכול קרעפכין בעיוהכ"פ .....
יד הערות בחלק ההנחות של כ"ק אדמו"ר מהורס"ב נ"ע .....
יד הערות ללוח היום יום .....

לקורסי שיחות

א. בלקו"ש פ' האזינו מקשה במה ש"במוספי שבת אומרים שירח האזינו וחולקין אותה לששה פרקים הזי"ו ל"ך, דלכאורה רוב הפסוקים שבה, הם עניני תוכחה, ושירה ותוכחה הם ענינים הפכיים? ומבאר בארוכה עפ"י דיוק לשון הרמב"ם, דאין הפי' דכל שבת הוא שירה בפ"ע, אלא דכל הפרק הוה "חפצא" אחת של שירה, עיי"ש הביאור בכ"ז.

ולכאורה אכתי צריך ביאור, דהרי כל קרבן צריך שירה בפני עצמו, וכל קרבן מוסף שבכל שבת הוא קרבן בפני עצמו, ואינו דבר אחד עם הקרבן דהשבת של אח"כ, וא"כ מה מועיל ההצטרפות במה שלאחר ו' שבתות יהי' כאן "חפצא" דשירה, סו"ס עכשיו בקרבן זה ליכא עדיין "חפצא" דשירה?

בן יש להסתפק לפי השיחה, באם אירע שמשמר הו' לא סיימו את השירה כפי הסדר, וחזרו לראש וכיו"ב, האם הפי' שמתבטל למפרע השירות דשבתות הקודמות, כיון דהוא חטיבה אחת? (ועי' ערכין יא, א, דר"מ סבר דהשיר מעכב הקרבן, ונמצא דזה נוגע ג"כ בהקרבן, ועי' בשו"ת מהר"ם אלשיך סי' קל"ח שפסק כר"מ, אבל עי' ביום חרועה ר"ה ל, ב, ובכ"מ, ואכ"מ).

ולכאורה מוכח מזה, דאין הפי' דבעינן להפצא דשירה בעת הקרבת כל קרבן, אלא הוא דין על הגברא, שהי' פעולת שירה, וכיון דחלק זה הוא חלק מהחפצא דשירה, במילא הרי זה פעולה של שירה, ועי' ברמב"ם הל' כלי המקדש פ"ג ה"ב.

ולכאורה הי' אפשר להוסיף ג"כ דוגמא לזה, במ"ש בלקו"ש ח"ז פ' מצורע (ב) בהערה 35, דאפי' ר"ל דסב"ל דח"ש מותר מה"ה, כי בפחות מכזית אין זה פעולת אכילה כלל, מ"מ מודה ר"ל בעתיד להשלים, (ירושלמי תרומות פ"ו ה"א), ומבאר דמכיון שדעתו לאכול שיעור שלם ה"ז פעולת אכילה, ורק שלע"ע עשה רק חצי עיי"ש, וכן הכא דבא בהקדמה להסיום, אכל ראה בקהל יעקב חוס' דרבנן אות קל"ז דהבבלי חולק ע"ז, אבל באמת אי"צ לדוגמא כנ"ל, כי כל הפ' היא חלק משירה אחת.

ולפי"ז אפ"ל דהן אמר דלכחחילה צריך לומר דוקא כסדר הזה ולא באופן אחר, כמבואר בהשיחה בסוף סעי' ה' כיון דהוא חטיבה אחת, מ"מ באם בפועל לא גמרו כנ"ל, אין זה מבטל כלל השירה דמקודם, כיון דבפועל הי' בזה פעולת שירה מצד הגברא, ואכתי יל"ע בזה יותר.

ב) במה שהוקשה בהתוועדות דו' חשרי דאדה"ז לא הזכיר בס' חקצ"א ריוצא דוקא ע"י ענייה אמר בתפלת ר"ה, יש להעיר ג"כ דברמב"ם בפ"א מהל' ברכות הי"א לגבי ברכות סתם כתב ריוצא אפי' בלי ענייה אמר, ולגבי ברכת המזון כתב בפ"ה הס"ו שם דבעינן דוקא ענייה אמר, וכן לגבי תפלה כתב בפ"ח מהל' תפלה דבעינן ענייה אמר דוקא עיי"ש.

ובטור גם בברכת המזון בס' קצ"ג, וכן בתפלה בס' קכ"ד,

וכן בתפלת ר"ה בס' חקצ"א לא הזכיר דבעינן ענייה אמר דוקא, אבל בשו"ע אדה"ז בס' נ"ט סעי' ד' לגבי ברכת ק"ש כתב דבעינן לענייה אמר, וכן בס' קכ"ד סעי' א' לגבי תפלה כתב דבעינן ענייה אמר, ובס' קצ"ג סעי' א' לגבי ברכת המזון לא הזכיר דבעינן ענייה אמר, ובס' רי"ג סעי' ד' לגבי ברכות הנהנין כתב ריוצא בדיעבד גם בלי ענייה אמר, ובס' חקצ"א לגבי תפלת ר"ה ג"כ לא הזכיר ענייה אמר, כנ"ל בהשיחה, ועי' ג"כ בס' רפ"ד סעי' ז' לגבי ברכת ההפטרה, ועי' ברמ"א בס' נ"ט סעי' ד' לגבי ברכות ק"ש ריוצא גם בלי ענייה אמר.

וראיתי בס' משנת יעבץ סי' כ' שמבאר מחלוקת הרמב"ם והסור, עפ"י מ"ש הר"ן סוף פ"ד דר"ה וז"ל: יחיד שלא בירך אין חבירו מברך לו, פי' דאע"ג דקיימ"ל כל הברכות כולן אעפ"י שיצא מוציא, כבר הוציאו מכלל זה בברכות בירושלמי ברכת המזון, וק"ש ותפלה, דתניא החס כל הברכות שאדם פטור מוציא את הרבים ידי חובתן, חוץ מברכת המזון דכתיב ואכלת ושבעת וברכת, מי שאכל יברך, ר"י ור"י בן פזי הווי יחבין ואמרי לא מסתברי בק"ש, שיהא כאו"א משנן בפיו, ולא מסתברא בתפלה, שיהא כל אחד מבקש רחמים על עצמו, ומיהו הני מילי בשידוע לברך, אבל בשאינו יודע חבירו מוציאו, כדאמרינן בפרק שלשה שאכלו מה, ב, אבל אחד סופר ואחד בור סופר מברך ובור יוצא עכ"ל.

ומבאר דפליגי בגדר הענין דשומע כעונה אם הפי' שיש ע"ז גדר ענין הדיבור, או יוצא רק ע"י שמיעה, ועי' ברכות כא, ב, דפליגי רש"י וחוס' בשומע כעונה אם יפסיק. דהטור סב"ל דשומע כעונה היינו דהוה כדיבור, ולכן פסק בברכת המזון ובתפלה באינו בקי דאי"צ לענייה אמר, והא דמבואר בירושלמי דאינו יוצא, זהו דוקא ביודע, משא"כ הר"ם סב"ל דשומע כעונה אינו דיבור, לכן אפי' אינו בקי אינו יוצא בתפלה וברהמ"ז ע"י שמיעה לבד, וצריך ענייה אמר דוקא (משא"כ בשאר ברכות), דענייה אמר הרי זה כמברך בעצמו (וראה לקו"ש פ' מסעי ש.ז בענין זה), עיי"ש בארוכה.

אבל אכתי לא מחייב בזה שיטת אדה"ז, כי בברכות ק"ש (דאינו רחמים, כמ"ש שם בס' נ"ט) כתב דבעינן ענייה אמר, ובהל' ברכות ה"ז לא הזכיר ענייה אמר, וכן בתפלה גופא בס' קכ"ד הזכיר ענייה אמר, ובס' חקצ"א לא הזכיר, ובנוגע לשומע כעונה פסק בס' ק"ד סעי' ה' דאינו כמדבר, (לא כהטור) וכן בכ"מ, ועי' בס' ר"א סעי' ה', ובס' רי"ג סעי' ו'.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

ב. בלקו"ש ר"ה ש.ז. מבאר כ"ק אדמו"ר שליט"א שע"י העדר ברכת החודש בשבת שלפני ר"ה ההתעוררות היא עוד יותר בע"י תק"ש, (ביאור א) שהתעוררות מחק"ש היא מדבר שחוץ ממנו ככא"כ ההתעוררות מההעדר ומניעת חק"ש "נעמט זיך עס פון אים גופא,

פון זיין מצב וכו'... וביאור שני: כשקיום המצות היא ע"י סו"ד און יש נפק"מ בין העדר עשיית המצוה וקיום עשיית המצוה לפועל, משא"כ מצד רצון ה' אין נפק"מ בין זל"ז.

ואופ"ל עפ"י המבואר בכ"מ בדא"ח ובשיחות כ"ק אדמו"ר הליכ"א ששני אופנים הנ"ל הם החילוק בין קיום המצות מצד רצון הכלל או מצד בעל הרצון. דמצי רצון המלך יש נפק"מ בין זל"ז כשא"כ מצד בעל הרצון אין נפק"מ. ועי' בלקו"ש ח"ד שיחה לר"ה ויש להביא ראיה לזה עפ"י מש"כ בהשיחה דר"ה ש.ז. הערה 39 שכביין ללקו"ש ח"ו ולהדרן על מס' פסחים ומבואר שם שלשי ר"ע גם על "לאו" ענו "הן" והיינו מצד הענין כללי שבכל המצות "הן" - רצון המלך.

ועד"ז מש"כ שהתעוררות התשובה יותר ע"י העדר קיום המצוה יש להעיר מהמשך חרס"ו ע"א וב' שזה תשובה מפנימית הלב.

* * *

ג. בלקו"ש הנ"ל סעי' ט' וז"ל: "דאס וואס מ'איז זיך מונע פון די ענינים, איז מנהג ישראל וואס תורה היא - עס ווערט אן ענין של קיום (פועל) התורה וואס ער סוס מתוך שמחה... ויש להעיר משיחת ליל ג' דחג הסוכות (מוצאי יו"ט) חשמ"ב ביאור ארוך אודות מאמיו"ל פעמים שביטולה של תורה זהו קיומה. ויש עוד גירסא זהו "יסודה". וכ"ק אדמו"ר שליט"א כבאר החילוק ביניהם. ואפ"ל בהשיחה דר"ה שהוא ע"ד הענין דיסודה שהיא עוד יותר מקיומה. ועי"ש בארוכה.

חיים יעקב דלפין
ישיבת אור אלחנן חב"ד
- ל.א. קאליפורניא -

ח ס י ד ו ת

ד. בלקו"ח מאמר הראשון אני לדודי מבואר וז"ל: והנה נודע שבאלול הוא זמן התגלות י"ג מדות הרחמים ולהבין זה כי למה הם ימות החול ואינו יו"ט כמו שבתה ויו"ט שבהם התגלות אלקות בחי' הארת אלקותו ית' ובפרט בעת וזמן י"ג מדות שהם הארת העליונות מאד וכו',

ומתוך ע"פ משל למלך שקודם באו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה ואז רשאים כל כי שרוצה להקביל פניו והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם ובלכתו העירה הרי הם הולכים אחריו ואח"כ בבואו להיכל כלכותו אין נכנסים כ"א ברושות ואף גם זאת הכובחרים שבעם ויחידי סגולה וכך הענין עד"מ בחודש אלול יוצאין להקביל אור פניו ית' בשדה,

ובלקו"ש ח"ד ע' 1343 מבאר החירוף דענין היו"ט הוא הנמשך בהם תוס' אור וגילוי שאינו בהחלשות כל כך שלכן אסורים הם בעשיית מלאכה עובדין דחול (דוגמת המלך בהיכל כלכותו, שאין נכנסים כי אם כו'). משא"כ הענין דחודש

אלול הוא גילוי י"ג מדות הרחמים לכאן"א מישראל, גם רי שחטא כו', בהמצב בו נמצא - שדה וכו' ולכן הם ימות החול.

והנה צ"ע דהלא בחודש חשתי הוי המלך בהיכלו וא"כ צ"ע למה עשרת ימי תשובה וד' ימים שבין יוהכ"פ לכוכות הוי ימות החול, וגם בעשרת ימי תשובה מאיר י"ג מדה"ר כבבואר במאמר לקו"ח אני לדודי הב' עי"ש וכן בד' ימים הבין יוהכ"פ לסוכות מבואר בלקו"ש ח"ס ע' 713 הע' 72 שהדרגא שבהשוכה אז למע' הוא באופן נעלה ביותר, ודמשמע שהיא למע' רעשי"ת ויוהכ"פ וכו' עי"ש. וא"כ לכאורה גם אז מאיר י"ג מדה"ר ועוד למע' מזה.

אך בנוגע הד' ימים מבואר בלקו"ש ח"ד ע' 169 צהם ימי שמחה (מהרי"ל הובא באחרונים לשו"ע או"ח סו"ס תרכ"ד), וכן מהמדרש הידוע ראשון לחשבון עינות, שכולם עסוקים בכוכות וא"כ לא עסוקין בעובדין דחול מתחיל ממוצאי יוהכ"פ שאוברים חג שמח וכן אין אומרים חתונן אבל בעשי"ת לכאן"א צ"ע.

אך אפשר לבאר עפ"י מה שאמר כ"ק אדמו"ר שליט"א בביחת צום גדלי' ש.ז. שמבואר מהאריז"ל שעשרת ימי תשובה הם בדוגמת חול המועד שעושין רק מלאכות הצריכות ויש בהם הפסד וכו' וא"כ מובן דהוי גם יו"ט.

הרב כשה הבלין
ר"מ בישיבת חו"ת
- קרית גת -

ש י ח ו ת

ה. בלקוסי ביאורים בספר חניא - אגרת התשובה ע' יח ואילך, מובא ביאור כ"ק אדמו"ר שליט"א בברייתא דסוף יוכא (דף פו, א), שאל ר' מחיא בן חוש את ר' אלעזר בן עזרי' ברוכי שמעך ארבעה חלוקי כפרה שהי' רבי ישמעאל דורש אמר שלשה הן ותשובה עם כל אחד ואחד עבר על עשה ושב אינו זו משם עד שכוהלין לו וכו' עבר על ל"ת ועשה תשובה תולה ויוה"כ ככפר וכו' עבר על כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה חשוד ויוה"כ חולין ויסוריין ממרקין וכו' אבל מי שיש חילול השם בידו אין לו כח בחשונה לתלות ולא ביוה"כ לכפר ולא ביסוריין למרק אלא כולן חוללין ומיתה ממרקת וכו', עכ"ל הברייתא.

ומביא שם את קושיית המהרש"א על הגמ' שם, דלכאנ"ל גם ראב"ע מונה ד' חלוקי כפרה, א"כ מדוע אומר "שלשה הן"? ומתוך המהרש"א, דמכיון דתשובה היא עם כל אחד ואחד, לכן אין היא נכללת בחלוקי כפרה, ד"חלוקי כפרה" הם רק שלשה יו"כ, יסורים ומיתה. ובשיחה שם מוכיח שאדה"ז אינו לומר כפי' המהרש"א וכו', אלא שהג' חלוקי כפרה הם השוב, יו"כ ויסורים, עי"ש. *

(*) להעיר, דביאור זה של המהרש"א מובא גם בפרס"י בגמ' שם ר"ה אמר לו, וכפי המהרש"א בעצמו מסיים שרוא כפר"י, שעפי"ז צריך לעיין מדוע מביא בשיחה שם את פי' דמהרש"א דוקא.

ומכשיר שם בסעיף ה', דלכאור' קשה מהירושלמי ביומא פ"ח ה"ז, ראינא שם, שאל רמב"ח את ראב"ע בישיבה אמר לו שמעת ארבעה חלוקי כפרה שהי' רבי ישמאעל דורש אמר לו ג' הם חוץ מן התשובה וכו' ע"כ. דמזה אנו רואים דהג' חלוקי כפרה הם יו"כ, יסורים וכיתה, אבל תשובה אינה נמנית? ומבאר שם שאדרבא, דמלשון הירושלמי שאומר "שלשה הן" - "חוץ מן התשובה", ישנה הוכחה לפי' אדה"ז בבבלי, דמכיון שהבבלי אינו אומר "חוץ מן התשובה" אלא אוכר "שלשה הן" וממשיך לאח"ז ומפרט "עבר על עשה ושב כו'", משכע שהבבלי סובר שהג' חלוקי כפרה הם כפי שמפרט לאח"ז תשובה, יו"כ ויסורים, אבל חילול השם אינה נמנית וכו' ועיי"ש.

ונמצא לפי"ז דיסנה מחלוקת בין הבבלי לירושלמי מה הם הג' חלוקי כפרה לראב"ע, דלהבבלי הם, תשובה, יו"כ ויסורים, ולירושלמי הם, יו"כ, יסורים ומיתה.

וצ"ל מה היא סברת המחלוקת בין הבבלי והירושלמי?

ואולי אפ"ל הסברא בזה, ובהקדים:

בלקוסי ביאורים בהשיחה שם בסעיף יג', מבאר כ"ק אדמו"ר שליט"א חידוש ראב"ע (ג' חלוקי כפרה) על רמב"ח (ד' חלוקי כפרה).

דהנה, כצוות ניתנו לנשמות בגופים דוקא, ולא כמו שהם לבעלה, לאחר צאתם מהגוף וכו', וכשם שקיום המצוות שייך רק בעת שהנשמה נמצאת בגוף, כך גם הפעולה שנעשה ע"י המצוות צריכה ליכשך לנשמה כמו שהיא מלובשת בגוף וכו', ועד"ז גם מצות התשובה - ענינה היא לפעול כפרה וכו' לנשמה כפי שהיא מלובשת בגוף ובגוף עצמו.

ועפי"ז מובן שהכפרה שבאה ע"י "מיתה ממרקת" - אין כתבטא בזה החידוש דמצות התשובה וכו'.

וזהו החידוש של ראב"ע שאומר "שלשה הן" רמב"ח מדבר בעניני הכפרה מצד ענין הכפרה, ולכן מונה ג' חלוקי כפרה גם חילול השם, שגם ע"ז ישנה כפרה לנשמה עכ"פ לאחר יציאתה מהגוף. אבל ראב"ע מדבר בעניני הכפרה בנוגע לתשובה וכו' לכן מונה רק ג' חלוקי כפרה - אלו שכפרתם מחיים, כי בזה מתבטא החידוש והתשובה. ע"כ בנוגע לענינינו.

הנה עפי"ז מתבאר לנו ביאור המחלוקת בין ראב"ע לבין רמב"ח לדיסת הבבלי, דלשיטת הבבלי הג' חלוקי כפרה דראב"ע הם תשובה, יו"כ ויסורים. אבל לשיטת הירושלמי הג' חלוקי כפרה דראב"ע הם יו"כ, יסורים ומיתה, מהו הביאור שם?

ואפ"ל הביאור בזה:

נהבאר בב"מ (ראה לקו"ש ח"ד הוספות ע' 1368. לקו"ש תבוא חכ"ב. ועוד) דשיטת הבבלי היא ד"ההוה מכריע", ושיטת הירושלמי היא ד"העתיד מכריע".

ועפי"ז אפשר גם לבאר מחלוקת הבבלי והירושלמי בנדו"ד.

ומיוסד ע"פ הנ"ל, מביאור כ"ק אדמו"ר שליט"א בסברת המחלוקת בין ראב"ע לרמב"ח, דבתשובה ישנה כמה ענינים. ענין הכפרה שמצד מצות התשובה, וענין הכפרה מצד ענין הכפרה (מצ"ע). ומהו החילוק ביניהם, - אפ"ל דהחילוק הוא, דבענין הכפרה שמצד מצות התשובה, דנין ומכריעים לפי המצב בהוה, דהיינו שצריך כפרה דוקא מחיים, נשמות בגופים כמו בשאר המצוות, שזהו ענין שבהוה ביחס לכפרה שבאה ע"י מיתה שזהו ענין שבעתיד. אבל ענין הכפרה שמצד ענין כפרה (מצ"ע), שזה יכול להיות גם לאחר מיתה, כפרה עכ"פ לנשמה (כנ"ל בחילול השם). אז מכריע העתיד בהוה, ז.א. שבהוה אנו מונים גם מיתה שזהו ענין שבעתיד ביחס לכפרה מחיים שכנ"ל הוא ענין שבהוה.

וי"ל, דלהבבלי שה"הוה" מכריע, לכן הוא מונה בהג' חלוקי כפרה לראב"ע תשובה, יו"כ ויסורים, שבכולם ישנה כפרה מחיים - מצב של "הוה", ולהירושלמי שה"עתיד" מכריע, לכן הוא מונה בהג' חלוקי כפרה לראב"ע יו"כ, יסורים ומיתה. שמיחה הוא ענין של "עתיד" כנ"ל

* * *

החילוק הנ"ל בין הבבלי והירושלמי, אפשר גם לבאר זאת ע"פ מה שביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתוועדות דו' חשרי ש.ז. בהסיום במסכת ר"ה, דהחילוק בין הבבלי לבין הירושלמי הוא, דמכיון שהירושלמי הי' מאה שנה לפני הבבלי לכן בירושלמי סדר הלימוד הוא באופן כללי, כדרך שלומדים ענין בתחילתו. משא"כ הבבלי שהי' כמה דורות לאח"ז סדר הלימוד הוא באופן פרטי, ועד לפרטי פרטים וכו'.

דהנה, כשאנו אומרים שתשובה עם כל אחד ואחד, אפשר לומר בזה ב' אופנים, א' דמכיון שבכל אחד מהחלוקי כפרה צריך להיות תשובה עמו, הרי התשובה הוא ענין כללי אצל כולם בשוה, ב' אע"פ שאצל כל אחד ואחד צ"ל ענין התשובה, הרי אינו בדומה אופן התשובה שצ"ל כשעובר על מ"ע או כשעובר על מל"ת וכו', שאז בפשטות ישנה תשובה פרטית הקשורה עם כל אחד מהחלוקי כפרה בפ"ע.

וזהו החילוק בין הבבלי והירושלמי, דלהבבלי שסדר הלימוד הוא באופן פרטי ועד לפרטי פרטים, אנו נוקטים כאופן הב' הנ"ל, שכל חילוק כפרה יש לו אח אופן התשובה הפרטית השייכת וקשורה אליו, במילא מובן דכשעובר על מ"ע ישנה תשובה פרטית מיוחדת לזה, משא"כ כשעובר על מל"ת ישנה תשובה פרטית מיוחדת לזה וכו', לכן אנו מונים בנפרד גם תשובה, משא"כ להירושלמי שסדר הלימוד הוא באופן כללי, אז אנו נוקטים כאופן הא' הנ"ל, שהענין הכללי שוה הוא אצל כולם, דהרי כולם צריכים לחשובה וכו', ולכן אין מונים תשובה בפ"ע.

א. בהרז"ד
- תות"ל 770 -

י. בשיחת ש"פ נצבים וילך ס"ז וז"ל: ידוע פס"ד הצ"צ (ואדמו"ר הזקן) בנוגע לשמות שצריכים להיות שונים זה מזה

ש ו נ ח

ח. בסידור שער הלולב רסד, ד': "וערבי נחל נק' במס' שבת גבי והאח לפניו מבושרת מאי האח אחוונא ופי' רש"י מפני שגדלי' באחוזה". וכן הוא בשם פירוש רש"י לעיל רסב, ג. ובסה"מ ובסה"מ חס"ח ע' שיז.

והנה במס' שבת דף כ, ע"א (ועיי' ש"ג כ" ע"ב רש"י ד"ה אחוונא): והאח לפניו מבושרת (ירמי' לו, כב) מאי אח אמר רב אחוונא, ופירש"י: "אחוונא ערבה". ולא מצאחי שם בפירוש רש"י הענין שגדלים באחוזה. וצ"ע.

ב) שם רסד, ג: "ובמ"ש בפרדס...ויסוד במערב ששם שקיעה השמש כמ"ש ובא השמש". והוא בפרדס שב"א ספ"ו.

והנה באוה"ת מסעי ע' א' שצו ז"ל: "והנה בעה"כ שבפרדס ערך מערב כ' וז"ל המל' נק' מערב...אך במא"א אות מ' סי' ל"ה כ' מערב נק' יסוד...ואפ"ל שזהו כענין ציון שיש בו ג"כ שני פי' הא' שהוא במל' הב' שהוא ביסוד...עכ"ל האוה"ת.

וצע"ק מדוע לא מציין באוה"ת לדברי הפרדס גופא (הנ"ל בסידור) שמערב נק' יסוד.

ג) שם בסידור: "מאמר הזהר ע"פ יום ליום יביע אמ"ר אש מים רות". ולע"ע לא מצאחי זה בזוהר.

ולעיל בסידור ע, רע"א (ועד"ז בדף קסד, א): "ענין הנזכר בזהר ע"פ יום ליום יביע אמר שהוא אור מים רקיע". וגם זה לא מצאחי בזוהר, אלא שבי"נ למאן"א א, צו (הובא באוה"ת חיי"ש כרך ד' חשפ"ב) מציין על זה לזח"ב קלו, ב. וצ"ע שם.

הרב אלי' מטוסוב
- ברקלין נ.י. -

ט. בס' המנהגים ע' 58 (וכן במחזור השלם בסופו בכותרת; לקוטי מנהגים מכ"ק אדמו"ר שליט"א), בהע' ו' ז"ל: "מצאחי בדא"ח טעם מנהג זה [לאכול קרעפכין בעיוהכ"פ], וכנראה הוא לרבנו הזקן. - נדפס בסידור מאה שערים בסופו (ליקוטים מד, ב...). וז"ל: ענין המנהג שאוכלין עיוכ"פ קרעפכין שענינם שמכסין הבשר בעיסה מקמת חטים י"ל מדרוש [ראה לקו"ח ס"פ אמור ד"ה והניף וביאורו] שתי הלחם ע"ג שחי הכבשים כי כבשים שרשן מדות כו' משא"כ לחם דעת וגם לחם חורה כו' וביוהכ"פ מאיר פנימי' עומקא דליבא חסדים מכוסים ביסוד אימא לכן הבשר מכוסה בלחם גם באכילה עיוהכ"פ, ועוד דשתי הלחם ע"ג שתי הכבשים בשבועות מ"ח זכמ"כ ביוהכ"פ לוחות אחרונות לכן בערב יוהכ"פ אוכלים כה"ג וד"ל. עכ"ל". ע"כ בספר המנהגים בנוגע לענינינו, ועיי' השמן השקו"ס בענין טעם זה.

וצ"ע בכ"ש: "וכנראה הוא לרבנו הזקן". דלכאורה מהלשון בהמאמר: "י"ל כדרוש שתי הלחם... שמציין לדרוש אחר, ויחירה כזו, כנראה מהסגנון הרי כאן בהמאמר מקצר ומסתכן

(כלה ממותה, וכיו"ב) - שכאשר א' מהט נקרא בב' שמות (היינו נוסף על השם הראשון השוה אצל שניהם. יש לו נוסף שאין לשני), "אין שום חשש בעולם כלל" (שו"ת צ"צ חאה"ע ז"ס ס' קמג). וטעם הדבר: כאשר ישנם ב' שמות, אין הכוונה שכל שם הוא ענין בפ"ע (שאו שוים הם בשם הראשון), אלא ע"י צירוף ב' השמות ביחד נעשה שם אחד, וא"כ, משחנה תוכנו של השם הראשון מפני חיבורו עם השם השני. זאת אומרת: למרות שישנם כאן ב' תיבות, ובעת כתיבתם ע"ג שטר צריך להיות הפסק אות א' ביניהם, אעפ"כ, ב' תיבות אלו מהווים שם א' של דבר אחד, ושם זה (המורכב מב' תיבות) מורה על תוכנו של הדבר, ולכן, תוכנו שונה מתוכנו של דבר הנקרא בשם אחר (א' מב' תיבות הנ"ל). עכ"ל.

ויש להעיר מספר יגדיל חורה חשובות וביאורים בשו"ע מכ"ק אדמו"ר שליט"א חלק אבן העזר סי' ריז עניני שידוכין (ע' 326) "...להוסיף שם לאחת מהן קודם גמר הטוב בשעטו"מ" וכתבו ע"ז המערכת "על השאלה כשהחמה יש לה כמה שמות, ושמה הרגיל כשם כלחה" - ולכאן ע"פ המבואר לעיל בהשיחה הרי כשיש לה כמה שמות "אין שום חשש בעולם כלל" כי אי"ז אותו השם כלל (כנ"ל באריכות), ולמה צריך להוסיף שם לאחת מהן. ויל"ע.

ישראל שמעון קלמנסון

- תות"ל 770 -

ז. בהתוועדות דש"פ נצבים וילך ה'תשמ"ב דיבר כ"ק אדמו"ר שליט"א דבשעה ששתי פרשיות באים ביחד, בנדו"ד - פ' נצבים ופ' וילך, אז לא הפשט דהם ב' פרשיות נפרדות אלא הפשט הוא דנעטים פרשה אחת, דיש שם אחד מורכב משתי תיבות - נצבים וילך.

ולהעיר דמצינו יותר מזה בלקו"ש ח"ס (נדפס בהליקוט - פ' נצבים וילך - תשמ"ב בלה"ק (שמופיץ בארה"ק)) אות א', שמביא בשם הרמ"ג דבאמת פ' נצבים וילך הם פרשה אחת רק דלפעמים מחלקים לב' סדרות ומביא ראי' ג"כ מסור בענין "פח בג המלך" דמשמע מלשונו ג"כ דבאמת הם פרשה אחת רק דלפעמים מחלקים לב' פרשיות).

הרי מובן מכהנ"ל דלא רק דנעשים פרשה אחת אלא דלכתחלה הם פרשה אחת ורק לפעמים מחלקים לב' פרשיות.

והעירני אבי דברדפוס ראשון של רש"י בין פ' חבא ונצבים כתוב חסלת פ' תבוא, פ' נצבים ובין פ' נצבים לפ' שלאחרי זה כתוב חסלת פ' נצבים, פ' האזינו דרואים ג"כ מכאן דנצבים וילך הם פרשה אחת ורק לפעמים נחלקים לשניים.

מנחם מענדל סופרין

ישיבת תו"א

- ירושלים -

(בתיבות "כו") על המבואר באריכות בדרוש שחי הלחם וכו'.
הלא זהו סגנון הרגיל במאמרי הצ"צ. ולאידך, במאמרים הקצרים של אדה"ז לא מצאחי לע"ע שיצוין לדרוש אחר שלו. א"כ מהי ההוכחה ליחס מאמר זה לאדה"ז. (ואם הפי' דהצ"צ כתבו בשם אדה"ז - ג"כ צ"ע מה ההוכחה לזה).

ולכאורה ע"פ מה שכתב כאן, צ"ל שלא ראינו אינה ראי',
וכן נמצא בכגון זה במאמרי אדה"ז. וצ"ע.

ולהעיר: (1) בס' מאה שערים נדפסו, כרשום שם, מאמרים מלוקטים מאדה"ז אדהאמ"צ והצ"צ, בלי חילוקס למדורים מיוחדים.

(2) גם אצל הצ"צ מצינו מאמרים קצרים - ראה אדה"ח לך לך כרך ד' תשכד, א ואילך, ועוד (וראה גם בס' המנהגים שם הע' 6).

עוד להעיר: בהערות וצינונים שבסו"ס מאה שערים, מציין על מאמר זה: "נדפס ברשימות הצ"צ על איכה". ואין רשימות אלו חח"י לעיין שם.

דא"ג! התועלת בהשקו"ס בהנ"ל (ובהערות דלהלן) - הוא ע"פ המבואר בהתוועדות ש"פ לך לך תשמ"א (ובכמה שיחות) שצריך לדייק ביריעה בעל המאמר אף שכולם הם דברי אלקים חיים. עיי"ש.

* * *

בס' המנהגים שם (ע' 59. ונדפס ג"כ במחזור השלם בסופו. סה"מ חשי"א ע' 102. כש"ס הוספות (הוצאח קה"ת) סק"י) מעתיק מביכל כתבים ומס' גנזי נסחרות חורה בשם הבעש"ס בענין מה שקורין למחרת יוהכ"פ גאטש נאמען, והתחלתו: מהבעש"ס: מה שקורין למחרת יוהכ"פ וכו'. ע"כ בס' המנהגים.

והנה מכיון שמאמר זה מופיע בהרבה ביכלאך הכוללים מאמרי אדה"ז אדהאמ"צ והצ"צ, ולאידך הרי לא הי' נמצא בין הכתבים שמהם הדפיסו ספרי הבעש"ס, אולי י"ל שזהו מאמר אדה"ז (או הצ"צ?) בשם הבעש"ס.

(בכת"י שנספרי ירושלים מס' 3521 קרוב לסופו נמצא מאמר זה בכותרת: "הועתק מביכל של אדמו"ר הרמ"מ שי". אך צ"ע אם פירושו הוא-שנעתק מגוב"י הצ"צ, או רק שנעתק מביכל שהי' תחת בעלות הצ"צ. ובכת"י זה (ועוד) ההתחלה היא: מה שקורין למחרת יוהכ"פ בשם גאטש נאמען, בשם הבעש"ס ז"ל, הנה שם הוי'...).

ומצינו כמה דוגמאות לזה תורות המופיעים "בשם הבעש"ס" ועד"ז, ולכאורה הם מאמרים שאמר אדה"ז בשם הבעש"ס. והם:

(1) בהערות כ"ק אדנ"ע ללקו"ח (נדפס במפתחות והערות שבסו"ס לקו"ח דף יח, ב) מעתיק קטע מאמר מאדה"ז (השייך לד"ה תחת אשר וגו') המתחיל: בשם הבעש"ס נתפזרו ישראל.

(2) ד"ה בענין מה שצריכים לנסוע להצדיק - נדפס בס' מגדל עז ע' רפד, ונרשם עליו שהוא מהבעש"ס או מבנו וכו' (עיי"ש).

וראיחיו בכת"י אחד שבנוסף להנרשם עליו כנ"ל במגדל עז, נרשם ג"כ בראשו: מאדה"ז. וכאט לסמוך על כה"י זה הרי הוא מאדה"ז בשם הבעש"ס או בנו וכו'.

(3) ד"ה מענין אמנות חכמים - נדפס במגדל עז ע' שדמ, בכותרת: מהבעש"ס (ונו"א: שמעתי בשם הבעש"ס). ובכת"י נוסף שראיתי מופיע (בנוסף להנ"ל במגדל עז) תחת הכותרת: מאדמו"ר הזקן נ"ע.

(4) ד"ה בשם ר' אברהם ביה"מ נ"ע החסידות שנתחדש מכלחמת כו' - נדפס במגדל עז ע' שצ, והוא הנחת הצ"צ ממאמר אדה"ז.

(5) ד"ה מהרב מהר"א מה שמכוונים העולם הכוונות כו' - נדפס במגדל עז ע' שצו, ומופיע כלשונו (בלי הכותרת מהרב כהר"א) בבוך חקנ"ז מאדה"ז (ראה חיבור בוך זה בס' מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תקצט).

מה שהביאני לכתוב בהנ"ל ולהאריך בדוגמאות, הוא מכיון שראיתי שבס' מאמרי אדה"ז הקצרים לא נדפסו כל המאמרים הנ"ל בשם הבעש"ס, וכנראה הוא משום שמופיעים בכותרות בשם הבעש"ס וכדומה. אבל ע"פ הנ"ל הרי עכ"פ חלק מהם מקובם יכירם בין מאמרי אדה"ז. (מלבד ד"ה מה שקורין למחרת יוהכ"פ - שכנ"ל נכתב רק בהשערה ששייך לאדה"ז אבל לא מצינו כן מפורש. וד"ה נתפזרו ישראל שהוא שייך להמאמר בלקו"ח. וד"ה החסידות שנתחדש, שהוא משנת חק"ב כרשום שם, והמאמרים מסנה זו לא נדפסו במאמרים הקצרים כרשום שם בהפתח דבר).

ועכ"פ גם אם לא נקבל הנחה הנ"ל שמאמרים אלו שייכים לספרי מאמרי אדה"ז. אבל שני מאמרים אחרים, (1) ד"ה הרב בעש"ס סבבו אותו מכל צד - נדפס במגדל עז ע' שצ. וד"ה שמעתי בשם הבעש"ס שאמר שאפי' יאמרו לו כל פשט - נדפס במגדל עז ע' שצא. שהם ביאורים על הנהגות ואמרות הבעש"ס. ודאי שהם שייכים למאמרי אדה"ז הקצרים, ומאי שנא משאר מאמרים הקצרים שנדפסו. וכנראה בשגגה לא נדפסו בס' מאמרים הקצרים.

* * *

מכיון דעסקינן במאמרים קצרים המיוחדים לאדה"ז ולהצ"צ, יש להעיר ג"כ במאמר המחיל: שמו גימטריא רצון כי האדם כו', שנד' במאמרי אדה"ז הקצרים ע' חקמג.

הנה מאמר קצר זה מופיע כלשונו בחוף מאמר אחר מהצ"צ באוה"ת פנחס ע' א'פד. ויש להסתפק, אם מאמר קצר זה הוא ביסודו מאדה"ז, והצ"צ הכלילו בחוף המאמר שלו. או שמאמר זה הוא חלק ממאמר הצ"צ רק שבכת"י המעתיק (שכסנו נדפס בס' מאמרים הקצרים) העתיק משום מה רק חלק מהמאמר, ולפי"ז בשגגה נדפס בס' מאמרים הקצרים מאדה"ז. ויותר נראה כאופן הב'. ואכ"מ.

הנ"ל

י. ז"ע יצא לאור סה"פ חרל"ו ח"ב והנני להעיר כמה הערות על הערות המו"ל בחלק ההנחות של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע.

בהקדמה (ע' שפ) שו"ה עתה, כנראה חיבת עתה צ"ל מודגשת. ע' שפג הערה המתחלת הי', נדפס: (בקו"ף, וצ"ל) אבל בקו"ף.

הערה המתחלת במים, אולי צ"ל למים (ולא כמו שהעיר שם), וראה המשך הלשון שם.

ע' שפז הערה המתחלת רשפי', ראה מש"כ בזה כ"ק אדמו"ר שליט"א ברשימת מאמרי דא"ה.

ע' שצ הערה המתחלת בזמנער, לפי שיטת כותב ההערות צ"ל: בזמנער וארום פראג.. ערסט: אוצ"ל: גיזענצענער ווארו פאראן.. ערשט.

ע' שצג הערה המתחלת הפ"י, הרבה פעמים מצינו כן במאמרי רבותינו נשיאנו שהל' על פסוק הכוונה לא לפי' הפסוק במקומ אלא במקום אחר מפרש ומבאר פסוק זה.

ע' ת הערה המתחלת דועד, להעיר מחשבות וביאורים סימן יג.

ע' תא (וכן בע' חכא) הערה המתחלת כדאיחא, רגיל כן בדא"ח ובפרט בכתבי כ"ק אדמו"ר מהורש"ב לכתוב ב(י)ניהם) חסר יו"ד (וכמדומני שבמארו"ל זה כ"ה תמיד).

ע' תג הערה המתחלת פי', הצ"ע שלו מיותר וכן מצינו בכו"כ מקומות שהחצ"ע הם כמו מרכאות על ה"לעז" (זשארגאן).

ע' תיב הערה המתחלת אתה, הערה זו מיותרת!

ע' חכה הערה המתחלת במשנה, כן רגיל בכ"מ בדא"ח: שנקראים.

יעקב ישראל אייזנבערג

הערות ללוח היום יום

יא. כ"א שבט "חובת נשי ובנות החסידים יחיו"

בכאן כנראה (בהמשך לגליון מו (קמט) ספר זמנים להרמב"ם) מחליל ההקדמה לספר "נשים" וכותב כ"ק אדמו"ר שליט"א ע"ד שם הספר "נשים". ועפ"ז יומחק גם מ"ש ביום כ" שבט (יום שלפנ"ז) "אאמו"ר כובת באחד ממכתביו: על פי הגהות אשר"י נסילת ידים לסעודה ג' פעמים רצופות". שהרי ע"פ מ"ש (בראשית לט, ו): כי אם הלחם אשר הוא אוכל גו' ובפירש"י: ד"ה כי אם הלחם. היא אשתו ובכילא בתור הקדמה לספר "נשים" באה ענין דנט"י,

להעיר מזה ג' דרמ"ו ע"א: והתקדשתם אלו מים ראשונים. אוף הכי והתקדשתם בשעה השמיש מים ראשונים... מצוה.

כ"ב שבט "עס זיינען דא צווייערליי חוקים: א) א געזעץ וועלכער שאפט לעבען ב) א געזעץ וועלכער ווערט באשאפען פון

לעבען. מענטליכע געזעצען זיינען געשאפען פון לעבען, דערפאר זיינען זיי אין יעדער לאנד פארשידען, לויט די תנאים פון לאנד. תורת ה', איז דער ג-טליכער געזעץ וועלכער שאפט א לעבען. תורה ה' איז תורה אמח, די תורה איז אין אלע ערטער און אין אלע צייטען גלייך, תורה איז נצחית."

הל' אישות פ"א הלכה א'. קודם מ"ת הי'... כיון שנחנה תורה נצטוו ישראל כו'.

כ"ג שבט "אמאל ארויסגייענדיג פון זיין חדר, האט דער אלטער רבי אנגעטרפען, ווי די רביצין זאגט צו עטליכע פרויען: "מיינער זאגט".

האט דער רבי געזאגט: מיט איין מצוה בין אין דיינער."

הל' אישות הלכה ב': וליקוחין אלו מצות עשה של תורה

הם.

((בתור המאמר המוסגר) יש להעיר שהיום הוא יום השלושים ליום ההסתלקות דכ"ק אדה"ז (כ"ד טבת))

כ"ה שבט "לערנען בכל יום א פרשה חומש מיט פירש"י (זונטאג ביז שני, מאנטאג ביז שלישי וכו'), אמירת תהלים בכל יום, גומר זיין דעם תהלים שבת מברכים - דאס דארף מען אפהיטען, דאס איז נוגע איהם, זיינע קינדער און קינדס קינדער."

הל' אישות שהמצוה דפו"ר הוא עד בני בנינים (פס"ו ה"ד)

כ"ו שבט "אהבה איז דער רוח החיים אין עבודת החסידות, דער חוט המקשר חסידים איינעם מיט דער אנדערען."

מובן שייכותו להל' גירושין.

כ"ז שבט "אאמו"ר כותב בא' ממאמרו: חסידים הקודמים עשו הסכס בנפשם שכל דבר המותר, אל שיש לו איזה רצון וחמדת הלב לזה לא יעשנו, ועל ידי זה נעשה שבירת החאווה."

הל' יבום וחליצה. שהרי כמבואר, בתחילת הי' המצוה ביבום ואח"כ ראו שאין עושין לשם מצוה החחילו חליצה, והיינו כמושכל של הפחגם, ונכלל חוכן שניהם בפחגם א' (ביום אחד) שהרי (גם) בהרמב"ם נכללו בכותרת אחד.

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן

- ברוקלין נ.י. -

לזכותו ולזכות בני משפחתו שיחיו
נדפס ע"י א' מאנ"ש
